

Kiadja: A FÖLDMIVELÉSÜGYI M. KIR. MINISZTERIUM
AZ „ORSZÁGOS HALÁSZATI EGYESÜLET” HIVATALOS KÖZLÖNYE

MEGJELENIK minden hó 1-én és 15-én.
Az Országos Halászati Egyesület tagjai ingyen kapják.
Nemtagoknak előfizetési díj: Egész évre 6 K, fél évre 3 K

Szerkeszti: RÉPÁSSY MIKLÓS.
Szerkesztőség: Budapest, V. Ügyvéd-utca 19. szám., IV. emelet.
A lapra vonatkozó mindennemű közlemények a szerkesztőséghez intézendők.
Hirdetéseket a lap számára a „Pátria” r.-t. Budapest, Üllői-út 25. vesz fel.

TARTALOM: Meghívó. — A halászati társulatok bajai és sikeres működésük feltételei. Végh János. — Maga-magától fogó háló. — Édesvízi halaink vándorlásáról. (Folyt.) fs. — Hazai és meghonosított salmonidáink. (Folyt.) Vutskits György dr. — Kényvismertetés. — Társulatok. Egyesületek. — Vegyesek. — Szerkesztői üzenetek. — Hirdetések.

Országos Halászati Egyesület.

Meghívó.

Az Országos Halászati Egyesület 1915. évi április hó 21-én (szerdán) délután 5 órakor az Országos Erdészeti Egyesület székházában (V., Alkotmány-utca 6. sz. II. em.) tartandó

évi rendes közgyűlésére

az alapszabályok 9. §-a alapján t. Címet tisztelettel meghívom.

Budapest, 1915. április hó 7.

Báró Tallián Béla
elnök.

Tárgysorozat:

1. Elnöki bejelentések.
2. Titkári évi jelentés. (Alapszab. 9. § c).
3. Pénztári jelentés az egyesület vagyoni állapotáról. (Alapszab. 14. §.)
4. Számvizsgáló-bizottság jelentése. Az 1914. évi zárószámadások felülvizsgálata. (Alapszab. 9. § a), c).
5. Az 1915. évi költségelőirányzat. (Alapszab. 9. § d).
6. Számvizsgáló-bizottság választása 1915. évre. (Alapszab. 12. §.)
7. Az alapszabályok 9. és 10. §-ainak módosítása. (Alapszab. 9. § e).
8. Elnök, alelnökök és választmány újra választása. (Alapszab. 9. § a).
9. Folyóügyek, indítványok.

Közgyűlés után a Csehországban elszaporodott és a tótöltésekre veszedelmes *pézsmapocok* (ondatra) bemutatása.

A halászati társulatok bajai és sikeres működésük feltételei.

Irta: Végh János.

Az országban eddig már több mint száz halászati társulat alakult meg és jelenleg is több mint tíz újnak megalakítása iránt tétetett folyamatba a hatósági eljárás. A már megalakult társulatok kötelékébe tartozó vízterületek együttes kiterjedése közel 300,000 kataszteri hold. Ezek között akad olyan társulati halászterület is

(10,280 kat. holdnyi Dunameder és hullámtér), melynek a nyilvános árverésen való bérbeadása évi 136,620 korona bérösszeget eredményezett, egy másiknál pedig (580 k. holdnyi tiszai holtág) 23,000 koronát; de általában véve a kat. holdankénti átlagos évi bér 1—15 korona között váltakozik az egyes társulati vízterületek minősége szerint, tehát nem kicsinylendő gazdasági érdekekről van itt szó.

Egyes társulatok működése azonban még sok kívánni valót hagy s ezért talán nem végzünk fölösleges munkát, ha az alábbiakban rámutatunk a legtöbbször *felmerülhető bajokra* és kissé részletesebben *a sikeres működés feltételeire*. Talán lendíthetünk ezzel némileg a már működő társulatok sok tekintetben hiányos ügyvitelén is és megkönnyíthetjük a még ezután alakuló társulatok működésének megkezdését.

A gyakorlatban nehézségek legtöbbször a következő dolgoknál állanak elő: a megalakulásnál általában, az érdekeltségi kimutatás törzskönyvi nyilvántartásánál, az üzemterv alapján nyilvános árverés útján történő egységes hasznosításra irányuló átmeneti intézkedések-nél, a halászati ellenőrzés (őrizet) megszervezésénél, a halállomány szaporítására szolgáló módozatoknál, az árteri halászat ügyénél, végül pedig a társulatok ügyviteli költségeinél és a tagsági járulékoknál. Lássuk tehát ezeket sorjában.

A társulatok megalakulása általában véve sok nehézséggel szokott járni, mert az évtizedes megszokásokkal és a különleges helyi viszonyokban rejlő téves előítéletekkel kell megküzdeni. A régi kiváltságos állapotokról, nevezetesen a kérdéses halászterületeknek emberemlékezet óta korlátlan önálló kezeléséről, illetőleg az önkényesen üzött szabad halfogásról nem szívesen mondanak le a halászatra jogosítottak. A társulati üzemtervben kötelezőleg megállapítandó különféle tilalmi szabályoktól és méginkább a közös hasznosítástól a

saját rendelkezési szabadságuk szigorú megszorítását féltik s abban a téves hitben élnek, hogy a társulatok olyan költséges szervezetű intézmények, melyek csak az érdekelték nagy anyagi áldozatával tarthatók fenn. Szóval csupán a dolog *képzelt* árnyoldalait látják, de a *valódi* előnyeirel nem akarnak tudomást venni.

Pedig nyilvánvaló, hogy az okszerű, eredményes gazdálkodás főfeltétele az, hogy a halászható vizeknél az egynemű halfajok tenyésztésére alkalmas természetük szerint *minél nagyobb vízterületeken egyöntetű kezelés* gyakoroltassék; így válik közös erővel lehetségessé a halállomány szaporítása s azzal a halászterület átlagos jövedelmének emelése, ehhez a jövedelemhez viszonyítva aránylag nagyon is mérsékelt anyagi áldozatok árán.

Mindennek a megértése bizony sok gondot okoz, még ha a társulatot a törvény kényszerítő erejével sikerült is megalakítani. Ez próbálja ki aztán, vajjon a vezetőség feladata magaslatán áll-e. A legtöbbször bizony sok tapintatra és sok-sok türelemre van szüksége.

Az ügyviteli teendők ellátása elsősorban a társulati *igazgatót* (alelnök-igazgató, ügyvivő, titkár stb.) terhelik, aki intézi a társulat folyó ügyeit, kezeli a társulat pénztárát és vagyonát, ébren tartja a jogtulajdonosok érdeklődését, előkészíti és irányítja a választmányi és közgyűlési határozatokat s ezek végrehajtásáról gondoskodik; nagyon fontos dolog tehát, hogy erre az állásra kellő hozzáértéssel bíró, természetkedvelő, kezdeményezésre képes, erélyes, erős egyéniségű ember választassék.

Az ügyviteli teendők között egyik alapvető dolog az *érdekeltségi kimutatás törzskönyvi nyilvántartása*.

A társulatok megalakítására irányuló eljárásnál a halászati jogtulajdonosok és a vízterületek kiterjedésére vonatkozó adatok egybeállítását a halászatról szóló 1888. évi XIX. t.-cz. végrehajtása tárgyában kiadott 5000/1889. számú F. I. K. M. rendelet 54. § a a közigazgatási hatóság feladatai közé utalja. Ez az érdekeltségi összeírás egyszerű közigazgatási intézkedés, a mely tehát *jogot nem állapít meg*, hanem csak az alakulásra ad alapot.

A mennyiben hibák, vagy tévedések csúsztak volna bele, azok igazolt felszólamlások esetén bármikor helyesbíthetők a megalakulás után is. Erre különösen a jövedelmek és a terhek igazságos kirovása szempontjából van szükség. A bérjövedelem birtokaránylagos szétosztásánál felmerülhető tévedések egyébként végső fokon a közigazgatási bíróság útján orvosolhatók. (1896. évi XXVI.:78.)

Az érdekeltségi kimutatás *hiteles összeállítására* vonatkozólag nagyon fontos az a magyarázat, a melylyel egy a közigazgatási bíróságnál is megfordult peres eset kapcsán a földművelésügyi minisztérium a nevezett bíróság ítéletének azt az utasítását, hogy a partbirtokosok vízterületeinek nagysága *szakszerű módon* állapíttassék meg, kíséri. E magyarázat szerint ez az utasítás nem foglalja magában feltétlenül azt a kötelezettséget, hogy a megállapítás okvetlenül mérnöki újabb műszaki felvételek alapján történjék. Ilyen kötelezettségnek csak akkor lehetne helye, ha nincsen más oly *közhitelességű műszaki művelet*, a melynek alapján az érdekeltségi arány szakszerűen meg volna állapítható. Ámde a községek határába eső folyószakasz vízterülete térképezve és a községek földkönyveiben, avagy kataszteri birtokíveiben nyilván van tartva, ezekből mint közhitelességű műszaki munkálatokból (mérnöki felvétel és hitelesített kidolgozás alapján készült térképek és földkönyvekből) minden egyes parti birtokos ingatlana, vízbir-

tokának kiterjedése, esetleg partvonalának hossza megállapítható, illetőleg lemérhető. Vítás esetek eldöntéséhez tehát csupán a most érintett módon kimutatott adatok *okmányyszerű bizonyítása* szükséges.

Ez alapon történhet a szavazatra jogosultak és a szavazati arány megállapítása, úgyszintén az időközi birtokváltozásoknak megfelelő helyesbítések eszközzése is.

Az okszerű gazdálkodás szempontjából már most, a mint jeleztük, a legfontosabb feladat az, hogy *minél nagyobb vízterületeken egyöntetű kezelés* gyakoroltassék, azaz, hogy az egész társulati vízterület lehetőleg egységesen egy tagban hasznosíttassék, vagy pedig arra alkalmas nagyobb szakaszokra osztva. A hasznosítás vagy házikezelés, vagy bérbeadás útján történhetik. A mennyiben pedig bérbe adatnék, ez esetben mindenkor hosszú — legkevesebb 6 évi — lejáráttal adassék bérbe. Az egységes üzemszakaszok megállapítása és határainak pontos körülírása az üzemterv keretébe tartozik. E kérdés megítélése a vízterület kiterjedésétől, fekvésétől, alakjától, halászati jellegétől és halélettani viszonyaitól függ.

A természetes tavak minden körülmények között csakis egy tagban értékesítendők. Vízfolyásoknál az egyes szakaszok a meder egész szélességére terjedőleg és lehetőleg a medret keresztűlszelő egyenesvonalú elhatárolással állapítandók meg.

A mennyiben a különálló hasznosításra kijelölt valamelyik szakasz halászati joga egyetlen érdekelt birtokosé volna, ez esetben annak hasznosítása az illető kezében hagyható, természetesen az üzemterv többi rendelkezéseinek is szigorú betartása és a társulati ügyviteli költségekből a vízterülete arányában reá eső résznek viselése mellett.

Egyes üzemtervek, különösen a régebben készültek, a különálló hasznosításra alkalmas szakaszok meghatározása tekintetében csak általános rendelkezéseket tartalmaznak és csupán a terület nagyságára nézve állapítanak meg határozott mértéket. Ez a mérték, mint *terület-minimum*, a kérdéses vízterület — síkvidéki nagy folyó, hegyvidéki patakhálózat stb. — jellege, minősége és tartalma szerint igen különböző, általában véve 50—200 katasztrális hold között szokott lenni.

Ez az általánosság aztán oda vezet, hogy a társulati vízterület tagozásánál csupán csak ezt a területminimumot veszik tekintetbe és a külön való hasznosíthatásnak ugyanolyan fontos többi, már említett feltételeit figyelemre nem méltatják.

Pedig nyilvánvaló, hogy a *tényleges társulati működés* a vízterület okszerű tagozásával s az egyes szakaszoknak, az üzemtervi korlátozások mellett, minél hosszabb időtartamú — legkevesebb 6 éves — lejáratú bérszerződések alapján való hasznosításával kezdődik. Máskülönb el sem képzelhető a halászterületek gazdaságos kihasználása, hanem csupán az okatlanul káros versengés, azaz a pillanatnyi haszonra törekvő rablóhalászat válik általánossá.

A régi állapot megváltoztatása, a mikor a jogtulajdonosok külön-külön adták bérbe rövid lejáratú bérszerződésekkel, avagy házilag külön hasznosították a vízterületeket, pedig azok legtöbbször csupán a meder középvonaláig terjednek, a mely határ vonal a természetben határozatlan és gyakorlatilag meg nem jelölhető, — mikor a közbirtokosság, illetőleg község vízterületén annak minden tagja, illetőleg lakója „szabad halászatot“ űzhetett, illetőleg szabadon garázdálkodhatott, persze nem könnyű dolog. Az *új rendszerre való áttérés átmeneti intézkedéseket* igényel. Itt első-

sorban a megalakuláskor fennálló bérszerződések veendőik figyelembe. Érdekösszeütközések és későbbi bonyodalmak kikerülése végett ezek tekintetében tiszta helyzet teremthető.

A társulat tagjai közgyűlési határozattal felhívandók, hogy fennálló halászati bérszerződéseiket *rövid záros határidő alatt* mutassák be s a mennyiben azok további érvényben maradását óhajtják, csatolják azokhoz avagy záradékolják a bérlőknek esetleg a hatóság által is elfogadható alakban kiállított azon *nyilatkozatát*, hogy a földművelésügyi miniszter által jóváhagyott üzemtervet ismerik s annak megtartására magukat kötelezik.

A *kormányhatóságilag jóváhagyott üzemterv* ugyanis a társulat megalakulása után a földmív. miniszternek a belügyi és igazságügyi miniszterekkel egyetértően kiadott 1897. évi 70,994. sz. körrendelete szerint, mely a halászati törvényre vonatkozó 1889. évi 5000. sz. végrehajtási rendelet 17. §-ának szövegét megfelelően módosította (L. a Halászat XIV. évf. 1913. október 15-iki 20. számában „Az üzemterv hatálya” című közlemény!), *általánosan kötelező*. A régi bérlő tehát az üzemterv életbeléptetése -folytán megváltozott viszonyokra való tekintettel esetleg elállhat a bérléttől, de ha a társulati vízterületen tovább akar halászni, akkor az üzemtervhez kell alkalmazkodnia. Ha vét az ellen, akkor az 5000/889. sz. végrehajtási rendelet 22. §-a értelmében esetről-esetre 200 K-ig terjedhető pénzbírsággal büntethető.

A meglevő, illetőleg bemutatott bérszerződéseket tehát figyelembe kell venni. Azokra az egységes hasznosítás megkezdésekor tekintettel kell lenni. Az *árverési hirdetményben* megjelölt egyes szakaszoknál ehhez képest külön felemlítendő, hogy az illető szakasznak jelenleg bérben levő *részei csak fokozatosan* lesznek szabaddá; ezzel kapcsolatban megjelölendő az időpont is, hogy az üzemszakasz kérdéses részein az új bérlő mikortól fogva gyakorolhatja majd a halászati jogot. Az évenként az új bérlő által fizetendő bérösszeg természetesen mindig csak a ténylegesen használt vízterület után állapítandó meg és pedig az árverésen az egész üzemszakasz után elért összeg arányában.

Így aztán már az első bérleti időszakban is az egyes üzemszakaszok teljesen egy bérlő kezébe kerülnek s a következő bérleti időszak a teljes egyöntetűség jegyében folyhat le.

A bérbeadásoknál a kibocsátandó árverési hirdetményben az árverés feltételeit részletesen és szabatosan kell megállapítani, nevezetesen a miniszterileg jóváhagyott üzemterv közlése mellett intézkedni kell az imént leírt módon a fennálló régi bérszerződésekről, az árverezők biztosítékáról (rendszerint a kikiáltási ár 10⁰/₀-a), esetleges írásbeli ajánlatok sorsáról, utóajánlatok lehetőségéről, úgyszintén a végleges szerződések megkötésének feltételeiről, bérösszegek fizetésének határidejéről és végül nem fizetés esetén a megtorlás módjáról, azzal a megjegyzéssel, hogy nemcsak egyes vízszakaszokra, hanem több szakaszra összevonva, avagy az egész társulati vízterületre egységesen is tehető ajánlat. A kikiáltási árra vonatkozólag a helyi viszonyoknak megfelelő értéket kell alapulni venni, esetleg az eddigi bérijövedelem figyelembe vételével.

A *halászat gyakorlásának ellenőrzése, illetőleg a rendszeres felügyelet megfelelő szervezése* szintén sok gondot szokott okozni a társulatoknak. A halászatról szóló törvény 9. §-a úgy intézkedik, hogy az állami csend- és rendőrök, törvényhatósági közbiztonsági köze-

gek, valamint a pénzügyőrök kötelesek; a halászati jog tulajdonosai, bérlői és alkalmazottjai, valamint az erdők, szőlők, mezők és gátak felügyeletével megbízott személyek pedig jogosítva vannak azokat, a kik halászati eszközökkel vizek partjain járnak, a halászejeg előmutatására felszólítani. Ez természetesen nem elég.

A hathatós ellenőrzés végett szükséges még a halászterületek rendszeres felügyeletével *közvetlenül is megbízni arra alkalmas egyéneket*, legcélszerűbben a községi mezőrendőröket, kincstári erdőőröket, folyamfelvigyázókat, állami és társulati gátőröket, uradalmi kerülőket, vadőröket, révészeket stb., a kik aztán az ő rendes élethivatásuk ellátása közben mellékesen a halászat ellenőrzését is gyakorolják; a hol pedig ilyen hivatalos személyek nincsenek, ott 15–20 km-nyi parthosszanként rendes foglalkozású *megbízható egyének alkalmazhatók*, elsősorban az orvhalászok által leginkább veszélyeztetett folyószakaszokon.

Felhívandó ezenkívül a közigazgatási hatóságok figyelme is a társulat működésére — főként az üzemtervben megállapított *általános tilalom* idejére — s az ellenőrzésnek saját hatáskörükben való elrendelésére.

A halasvizek őrzete így aránylag szerény anyagi eszközökkel is megvalósítható. Igen sikeres az ú. n. *jutalmazási rendszer*. Nevezetesen a szerződésileg alkalmazott *halőrök* állandó fizetésben nem részesülnek, hanem valahányszor a feljelentésük alapján az illetékes közigazgatási hatóság jogerős ítéletet hozott, mindannyiszor esetről-esetre 5–10 korona jutalomban részesülnek; ezenkívül rendszerint még a tanúzási díjat és fuvar költséget is megítéli az eljáró hatóság a kihágás feljelentőjének. Ez a jutalmazási rendszer általános tapasztalat szerint fokozottabb tevékenységre serkenti a megbízottakat, mint hogyha előre megszabott fizetést kapnának.

Az *alkalmazott halőrök* mindenestre *felesketendők a halászati terület őrzetére*, így aztán a mezőrendőrökhöz hasonlóan közhatalosi személyeknek tekintetnek; halászati kihágásra vonatkozó feljelentésük alapján — további tanúk kihallgatása nélkül is — marasztaló ítélet hozható. A halőrök felesketéséről is a mezőgazdaságról és mezőrendőrségről szóló 1894. évi XII. törv. cikk rendelkezik. A IX. fejezet 76. §-ában ugyanis ki van mondva, hogy mezőri szolgáltra feleskethető: „b) a ki egyes birtokos által száz kataszteri hold, vagy annál nagyobb birtok, továbbá bekerített helyek, kertek, gyümölcsösök és szőlők őrzetére fogadtatott fel”. A 79. §-ban megállapított eskü szövege pedig a következőképp kezdődik: „Én esküszöm a mindenható és mindentudó Istenre, hogy az őrzetem alá bízott határra (dűlőre, vadászati, *halászati területre* stb.) stb.” Az eskü az illetékes főszolgabíró előtt teendő le, a ki az eskü letételéről jegyzőkönyvet vesz fel és *bizonyítványt* állít ki, mely a kirendelő társulat nevét s az őrzetére bízott vízterület leírását is tartalmazza. A bizonyítvány a feleskett *halőr igazolására* szolgál. (78. §).

A *halállomány szaporításának* legközvetlenebb eszközei: a kíméleti terek, ivó- és ivadéknevelő tavak, halköltőtelepek és a mesterséges halasítás.

A halászati törvény 18. §-a értelmében: „Állandóan víz alatt levő oly területek, a melyek a halak ivására s a halivadék fejlődésére alkalmasak, *kíméleti terek* névelhetőek.” A 26. §-ban pedig ki van mondva, hogy „kíméleti tereken a halászat, (rákászat), vadászat, a béka fogás, csolnakázás, fürdés, kavics- és iszapszedés, általában minden a halak ivását és fejlődését hátráltató

művelet tiltatik. Tilos ugyanott marhákat, kacsákat, ludakat és egyéb állatokat vízbe eresztetni.

Miután a különböző vízszabályozó munkálatok miatt a halak ivarzására alkalmas természetes menedékhelyek, a hol az ivarérettségtől elnehezedett és a fajfenntartás ösztönétől elbódult példányok is teljes biztonságot élvezhetnének, nagyon megfogyatkoztak, azért az erre alkalmas helyek védelméről a lehetőségig gondoskodni kell.

A *kíméleti térré való nyilvánítás* iránti eljárás az érdekeltek kérelmére vagy hivatalból indítandó meg s ennek módozatairól a halászati törvény 16. illetőleg a 48. és következő szakaszai, sőt még inkább az 5000/889. számú végrehajtási rendelet VI. fejezetének 50—52. §-ai rendelkeznek. A kíméleti terek határai a törvény 17. §-a értelmében táblákkal kellőleg megjelölendők.

Alsószintájú vizeknél pontyívó- és pontyivadéknevelő tavak létesítendők arra alkalmas helyeken, esetleg a lecsapolható holtágakban vagy mélyedésekben; ilyenek hiányában pedig a vízterület legvédehetőbb részein tógazdaságból hozott pontyivadékok és fogassüllőikrák helyezendők ki.

Magasabb szintájú pisztrángos vizeknél pedig pisztrángokra-költőházak vagy költőbódék állítandók fel és pisztrángivadéknevelő tavacsák létesítendők.

Mindkét szintjén gond fordítandó a *ráktenyésztésre* is. A rákászat révén még a halászatilag jelentéktelen kis patakok is sikeresen kihasználhatók és jövedelmezethetők. A rák ugyanis igen keresett és aránylag jól fizetett kereskedelmi cikk, azonban napról-napra kevesebb kerül belőle a piacokra. Ennek okát az elmúlt évtizedekben uralkodott rákvészen kívül főként a fejlettebb példányok tömeges kifogásában, sőt az országsterzte általános kíméletlen rákpusztításban kell keresnünk.

A már előbb említett *tavak és költőberendezések* megfelelő műszaki tervek alapján szakszerű módon készíthetők el. Az arra alkalmasnak gondolt vizek és területek helyszíni megvizsgálása végett *halászati szakértő* ingyenes kiküldését és a tervek díjtalan elkészítésének engedélyezését illetőleg ennek végrehajtása esetére megfelelő tenyészanyag adományozását a földművelésügyi minisztériumtól lehet kérelmezni.

A halászati társulatok hatásköre rendszerint a folyami élőmedrek és az azzal közönséges vízállásnál (mederben megérő közepes árvizeknél) összeköttetésbe jutó mellék- és holtágakra terjed ki, illetőleg a társulatok ezek halászati jogtulajdonosaiból alakulnak. *Sík vidéken* azonban a halak életviszonyai szempontjából az *ártérnek* is igen fontos szerepe van, mert a halak legfőbb szaporító és tápláléktermő helyei.

A *hullámtéri kubikgödrök* is a legkitünőbb halnevelő helyek lennének, ha nyáron nem fenyegetné az ivadékot a víz megposhadása vagy kiszáradásának veszedelme, a folyami halászat pótolhatatlan veszteségére.

Nagyon kívánatos tehát, hogy az *ártéri halászatok is bevonassanak az anyafolyón alakult társulatok keretébe* s ily módon a halászat gyakorlása egyöntetűvé tétessék úgy a folyón, mint a vele szomszédos ártéren. Csakis ily módon küszöbölhetők ki a mederbeli és ártéri jogtulajdonosok közötti érdekellentétek, az ezekből származó kellemetlen súrlódások, a visszás állapotból következő káros versengések, úgyszintén a hullámtéri kubikgödrökben gyakori halivadékpusztulások.

Egyes dunai és tiszai társulatoknál már is nagyszerű

eredményeket érnek el a kubikgödrök halászatával, a melyekből mázsaszámra halásszák le nyár elején a tavaszi árvizek leapadása után bennszorult ivadékot és helyezik át a folyómederbe — aránylag alig számbavehető költséggel, a mit zárszámadásilag igazolt esetben a földművelésügyi minisztérium utólag vissza szokott téríteni az illető társulatnak. (Az ivadékmentés bővebb leírását lásd a „Halászat“ XIII. évf. 1912. április 15-iki 16. számában a 147. és 148. lapon.)

A társulatok működése természetesen bizonyos *költséggel* jár. Ennek a költségnek magától értetődőleg arányban kell állania a várható jövedelemmel. A legprimitívebb kiadásokként jelentkeznek bizonyos irodai költségek, postaköltségek, haltenyésztési és halivadékkal való népesítési költségek (süllőikra, pontyivadék és rák szállítása, illetőleg a vizekbe való kihelyezése), továbbá a halásztérületek ellenőrzésére és halőrök jutalmazására fordított összegek; fokozottabb s intenzívebb tevékenység esetén a halköltő és ivadéknevelő berendezések létesítése s fenntartása, ezek kezelésének és ellenőrzésének költségei, felmerülhetők irnoki munkadíjak és igazgatói utiköltségek stb. E kiadások fedezésére vagy a jogtulajdonosok részéről a társulati pénztárba évenként befizetendő s az érdekeltségi kimutatás alapján a *vízterületek arányában kivetett tagsági járulék* fordíttatik vagy pedig a társulati pénztárba befolyó bérjövödelmek egy része.

A fent előadott részletezést alapulvéve, a rendszeren működő társulatoknál ez a tagsági járulék 2—50 fillér között szokott ingadozni. A kivetés a törzskönyvi nyilvántartás alapján történik a legutolsó közgyűlési jegyzőkönyvben megállapított érdekeltségi arány szerint. Ennek befizetése azonban csak a tagok rendszeretetére bízható és nemfizetés esetén a hátralékok csak rendes polgári per útján hajthatók be, a mi bizony nagyon hosszadalmas és költséges dolog. Bár a társulatok zavartalan működésének biztosításáért a felette célszerű és kívánatos volna a tagsági járulékok, illetőleg hátralékoknak egyszerűbb közigazgatási úton való behajtása, ezidőszentig az még sem lehetséges, mert e tekintetben sem az 1888. évi XIX. t.-cz., sem egyéb törvény nem intézkedik.

Addig azonban, a míg eziránt törvényhozási úton intézkedés nem történik, a földművelésügyi minisztérium 37,589/1905. sz. rendeletében kifejezett felfogás értelmében: a *40 koronát meg nem haladó tagsági járulékok és hátralékok községi bíróság útján* való behajtásának könnyű, gyors és legolcsóbb eszköze az 1893. évi XIX. törvénycikkekben szabályozott *fizetési meghagyásos eljárás*, melynél az ellenmondás esetén keletkezett perben hozott ítélet végrehajtása sem okoz számbavehető költséget.

Ha a társulati vízterületet üzemszakaszokra osztva bérlet útján a társulat maga hasznosítja, akkor ezek a bajok maguktól elesnek, mert a bérösszegek a társulat pénztárába folynak be és abból mindenekelőtt a hozzájárulási díjak vonatnak le s csak aztán osztják szét a fennmaradó *tiszta jövedelmet* és pedig e tekintetben a m. kir. közigazgatási bíróságnak 909/1912. kib. szám ítéletében foglalt elvi jelentőségű döntvény szerint (bővebb ismertetését lásd a „Halászat“ XIV. évfolyam, 1913. ápr. 1-iki 7. számában a 80. és 81. lapon „Jog eset“ cím alatt.) az *üzemszakaszok mindegyikére nézve külön-külön*, az illető szakaszbeli jogosítottak között vízterületük arányában.

A halászati jogosultságok együttes kihasználása tehát szépen összefér az egész vízterület egyes üzemszakaszainak *minőségszerinti* megkülönböztetésével és a jöve-

delemnek ehhez képest is *méltányos*, illetőleg a legteljesebb mértékben *arányos* felosztásával.

Az elmondottakban érintettük a társulatok működésénél leggyakrabban előfordulni szokott ügyviteli bajokat és nagy vonásokban vázoltuk a sikeres működés feltételeit. Ezek azok az alapvető dolgok, melyeknek a leküzdésére, illetőleg megoldására az egészséges társulati élet céljából különös gond fordítandó. Kellő tapasztalat hiányában a sikertelen kísérletezések gyakran az érdekeltek elkedvetlenedésére és végül a társulati tevékenység tejes megbénulására vezetnek, éppen ezért különösen ajánlatos, hogy a társulatok a fentieket megfontolásra méltassák és a saját viszonyaiknak megfelelő gyakorlati útmutatásokat saját érdekeik elmozdítására czélszerűen felhasználják. Csakis így valósulhatnak meg a halászati törvényben lefektetett és a társulati szervezetek keretében a halászterületek értékfokozását szolgálni hivatott szép eszmék.

Maga-magától fogó háló.

(Eresztő háló stb.)

A hálóval való halászatnak bizonyára az a legjellemzőbb módja, a melynél a háló „maga-magától” fogja a halat. A halásznak egyéb dolga nincs mellette, mint-hogy „felállítsa” a hálót; ezért nevezi már *Herman Ottó* is „állító halászat”-nak. (A Magyar Halászat Könyve. I. k. 317. l.) Szerinte a régi magyar halászok ennél a halászási módnál kétfajta hálót használtak: a *méthálót* és a *marázshálót*; újabb eredetűeknek s valószínűleg német származásúaknak mondja az *eresztő hálókat*.

Ez utóbbiakról különösen sok szó esett, mióta a Balatonon, Velencei-tavon a halászat úzésének törvényszerű rendezésére a sor rákerült. Mint igen veszedelmes hal-fogóeszközöket, használatukat a halászati jogtulajdonosok korlátozni, vagy végkép megakadályozni igyekeztek. A németeknél azonban, különösen a természetes tavakon, máig is közhasználatban vannak. Nem lesz tehát felesleges, ha kissé közelebbről vizsgáljuk ezeket a hálóknak a dolgát.

Mindeme hálók úgy fogják a halat, hogy a feljük úszó hal az igen lazán csüngő finom léhészbe ütközik s abba kopolyúinál s úszószárnyainál fogva úgy belebonyolodik, hogy többé nem szabadulhat.

A fogásnak ezt a módját véve figyelembe, ezekhez a hálókhöz vehető a *tükrös háló* is, a melyet *Herman Ottó kecsgeháló* néven ír le s mint *balinhálót* is említi.

Lássuk már most e hálókat sorra.

A legegyszerűbb s legjellemzőbb típusa e hálóknak a *métháló*. Csak felina van s a finom fonalú léhész arról csüng lefelé; a vízen a *czötkény póták* tartják. Ezek a póták száraz kóróból készülnek s vagy közvetlenül a fölinra vannak erősítve, vagy a fölinhoz kötött hosszabb zsinetekre. Ez utóbbi esetben a háló mélyebben jár a vízben. Állóvizekbe, holtágakba, morotvákba teszik be ezeket a hálókat, a melyek hossza 30—40 méter, mélysége pedig 15—20 méter szokott lenni. A háló fölére kötött póták a vízen tartják; a halász aztán kihúzza a hálót, hogy falként álljon a vízben, aztán ott hagyja. Ha a járó-kelő hal neki megy ennek a hálónak, annak laza léhése enged a nyomásnak, de akkor már körül is veszi a halat, melynek kopolyúiba, úszószárnyaiba beleakad s men ől jobban vergődik, annál jobban fogja. Egy bizonyos idő múlva aztán felszedi a halász a hálót, ha este tette be, reggel s kiszedi belőle a zsákmányt. A háló ezalatt természetesen szabadon lebegvén a vízben, helyét változtathatta.

Ezzel szemben az ú. n. *marázsháló* egyhelyben marad, mert két karó — a marázssakarók — közé feszített kötélen csüng. Egyébként egészen olyan, mint a métháló.

Az *eresztő háló* léhése, mint újabb szerszámé rendszerint pamutból, czérnából készül. Ennek már van alina is, a melyen súlyok vannak (kövek, ólmok). A háló így a víz fenekét érheti. A felint póták tartják a magasban, de a felinhez külön zsineggel vannak az *őr-ök* erősítve, a melyek a víz felszínén úszva a háló helyét mutatják. Tehát ezek a hálók sem egyhelyt állók, hanem a víz áramlása, a szél hajtja azokat ide-oda. A háló lazasága s a léhész finom fonala mellett éppúgy beléjük gabalyodik a hal; mint az előbb leírt hálóknak.

A *tükrös hálónál* végre az igen finom fonalú léhész két erősebb fonalból készült s jóval nagyobb szemű háló közé van fogva. A két összefogó hálót, a tükröhálókat úgy kell beigazítani, hogy szemek épp egymásra essenek. Ha a hal ennek a hálónak megy neki, a tükröháló nagy szemén keresztül búvik, de maga előtt tolja a belső apróbb szemű finom léhész, a mely lazaságánál fogva enged a nyomásnak zacskót alkotva; ebből a zacskóból visszafelé kibújni már nem igen tud a hal, mert hónaljzárnyai rendszeren beleakadnak a tükröháló fonalaiba, el kezd vergődni s még jobban megfogódzik.

A hálók szembősége a halfajta szerint igazodik; legnagyobb szeműek a ponty, dévér, őn számára való hálók, a melyeknél a hálószemek mérete 70—90 mm.; a csukára és süllőre való hálók szeme valamivel kisebb, 40—80 mm.; a keszeg és sügér fogására pedig már csak ú. n. szűkszemű hálók való 25—30 mm. szembőséggel.

E hálók mindenikénél nagyon fontos a léhész állítása. A léhésznek semmiesetre sem szabad feszülnie, mert akkor a háló fonalát, különösen, ha vékonyabb, könnyen szakítják a vergődő halak, a minek következtében a háló kilyukad és a hal kiszabadul.

A hálók állítása legczélszerűbben $\frac{1}{2}$ — $\frac{1}{3}$ -ra történik. Ez azt jelenti, hogy a felin olyan hosszúra, a mely a teljesen széthúzott hálószem hosszának felel meg, 2—3 hálószem jut. Ha pl. 75 milliméter szembőségű a háló és $\frac{1}{3}$ -ra állítjuk a léhész, akkor a széthúzott hálószem $75 \div 3 = 25$ mm. hosszú lévén, a felin ilyen hosszúra 3 szem jut, vagyis minden 50 milliméterre 1—1 szem.

A hálók alkalmazása igen sokféle, de általában két módszer szerint való: vagy úgy állítják fel a hálókat, illetőleg eresztik a vízbe, hogy a természetes szokásához képest járó-kelő halnak állja útját, vagy pedig úgy, hogy a belékergetett halat fogják vele, a mikor tulajdonképp hajtóhalászatról van szó.

Az első esetben tiszta víztükrön használják és pedig úgy a híg vízen, mint jég alatt. Ez utóbbi esetben a háló mindig a fenékig ér, mert jég alatt a hal inkább mélyen jár. A hálók aztán a métháló módjára lebegők, eresztős hálók, vagy helyhez vannak kötve, mint a marázsháló. Az ilyen hálókat sokszor a partra merőlegesen állítják be a vízbe sorosan egymásután, a végüket ívbe hajlítva, hogy a halnak annál inkább útját állja.

Miután ezekkel a hálókkal a természetes ösztönükből járó-kelő halakat akarják fogni, rendszeren éjjelre állítják fel azokat, a mikor a haljárás tudvalevőleg a legélénkebb. Reggelre szedik ki aztán belőlük a zsákmányt.

A hajtóhalászatnál a hálókkal olyan helyeket állítanak körül, a melyeket nem tudnak meghalászni, tehát a növényzettel benőtt, avagy köves, tuskós helyeket. A bekerítés történhet egyszerű hálókkal is, de sokkal

czélszerűbbek a tükrös hálók, a melyek alinát is jól megterhelik, hogy a fenékre ráfeküdjék, nehogy a kergetett hal alatta átfurakodjék. A bekerítet helyen aztán megzavarják a halat zurboló rudakkal vagy egyéb-ként; a hal megriad, menekszik s a hálóba fut.

De gyakran ellenkező irányban is használják a hálót. Ha ugyanis a nyílt tiszta víztükrön gyalommal, húzóhálóval halásznak, a halak a háló elől a nádas, sásos benőtt meder észbe menekülnek, ilyenkor tehát azok elé állítanak tükrös hálót s a nyílt vízből menekülő hal abban fogódzik meg.

A mint jeleztük már, a hálóknak nem valami jó híruk van s tényleg igen könnyen veszedelmes s káros fogóeszközökké válnak. Először is figyelembe veendő az, hogy a halak természetes járás-kelését akarván a fogásra kihasználni, legeredményesebben az ívás előtt s az ívás idején használhatók, mert a hal akkor mozog legtöbbit, akkor legvakabb. Hát az ilyenkor való halfogás bizony a legtöbbször nem okszerű.

Nem valami előnyös aztán a fogás módja sem. A halak ugyanis a legtöbbször „megnyaklanak” a hálóban; kopolyúiknál fogva akadnak meg. Vergődésük közben aztán könnyen megsérül ez a kényes szervük; de ha úszószárnyuk akad is csupán a hálóba, a hálózsem fonala megnyomja a testüket, könnyen lefejt róla egy-egy halpénzt s az ilyen módon megsérült halak korántsem oly életképesek, mint az egyébként fogottak; azokat huzamosabb ideig életben tartani nem igen lehet.

De a legnagyobb baj aztán az, hogy a métháló féle eresztős hálók primitív voltakban igen kedvelt fogóeszközei a nagyobb befektetésekre nem igen hajlandó orvhalászoknak. Ezek aztán „beeresztik” éjjelre e hálót, de reggelre sokszor nem tudnak hozzájutni, vagy azért, mert beljebb hajtották azokat a szél, vagy mert meglepetéstől félnek. Így aztán a hálóba fogott halak ott pusztulnak, ott rothadnak a vízben. Különösen nagy a baj, még ha nem orvhalász alkalmazza is, ha viharossá válik az idő. A vízre nem lehet jutni s mire a háló ismét előkerül, a beléfogódzott halak már rég elpusztultak és élvezhetlenek. Természetesen annál nagyobb a kár, minél apróbb szemű a háló, mert annál kisebb halakat tesz tönkre. Már pedig tudvalevő, hogy a mi alkalmi halászainknak e tekintetben elég tág a lelkiismeretük.

E hálók alkalmazhatóságát mindezek alapján csak teljesen rendezett, egységes üzemeknél tartjuk megengedhetőnek ott, a hol a halászatra jogosult a saját jól felfogott érdeke szempontjából tudja megítélni, hogy mikor használhatja azokat kár nélkül. Mert, hogy hasznos fogóeszközök is lehetnek, az kétséget nem szenved.

A mint az elmondottakból kivehető, a leírt hálóféléseknek nagyon sokoldalú az alkalmazhatóságuk s különösen ott tehetnek jó szolgálatot a halásznak, a hol a meder szabálytalan, akadókkal telített, növényzettel benőtt, szóval, a hol a húzóhálóval nem lehet boldogulni.

Édesvízi halaink vándorlásáról.

(Folytatás.)

(fs.) Találkozunk azonban a halaknál a szó szoros értelmében vett száraz felé irányuló vonulással is, még pedig az ángolnánál. Erről különben nagyon is sokat regélnek, azt állítva, hogy az ángolna éjjel elhagyja a vizeket és nagyban keresi a borsóföldeket, hogy ott borsón hízhasson. Ez a tévhit erősen tartja magát még ma is és eléggé jellemzi, mily képtelenséget hajlandók sokan elhinni.

Az ángolna először is nem eszik borsót, mert kifejezetten állatfogyasztó. Aztán semmi éle szerve nincsen arra, hogy a borsóhüvelyből a borsószeemet megszerezze. Továbbá teljesen képtelen a borsóbokorra felmászni. Tény azonban, hogy az ángolna kimászik a szárazra. Nem ugyan azért, hogy éjjeli kirándulásokat végezzen, hanem inkább azért, mert vagy a nemi ösztön ébredő hatása készíti, vagy pedig, mert a vizet alkalmatlannak találja, esetleg más ok miatt kénytelen más vízbe átváltani. Ebbeli sajátságát a vezetésem alatt álló kísérleti állomáson is tapasztaltam. Két egymásmelletti, de teljesen elkülönített kisebb tóban, a melyeknél a be- és kifolyás sűrű fonatú rácscsal is el volt zárva, kétféle növendék ángolnákat tartottunk, fejlődésüknek azonos viszonyok között való tanulmányozhatása végett. Amikor a tavakat lehalásztuk, kitűnt, hogy az egyik tóból nagyon sok ángolna eltűnt, holott a másikban meg sokkal többet találtunk, mint amennyivel a tavat népesítettük, mert hát az apró ángolnák egyszerűen át-másztak az egyik tóból a másikba.

Ezek mellett az is bizonyos azonban, hogy nem mindenkinek lehet hinni, aki kérkedik azzal, hogy a réten ángolnát fogott. Így velem is megesezt egyszer az Ilm folyó mellett a következő jellegzetes eset. Egy este Ilmenau város egyik vendéglőjében voltam, amikor oda betoppán egy ember, nagy ángolnát tartva kezében és beszél, hogy amidőn szürkületkor a réten keresztül a város felé jött, valami mozgó puhára lépett: a kezében levő ángolnára. Midőn emberem dicsekedésének a végére ért, megkérdeztem tőle, hogy voltaképpen milyen is volt az a bizonyos rét? Nem volt-e az fából és lyukakkal bőven felszerelve? A jámbor e nem várt kérdésre mélyen elpirult, nem szólt semmit, hanem sietve távozott a helyiségből. Ha az ángolna az Ilmből távozni készül, ehhez bőven van alkalm magában a mederben és nem szorul arra, hogy a szárazra másszon. Ilyesmít nem is tesz, csak ha olyan tóba van zárva, ahonnan másként mint szárazon nem menekülhet; akkor igen is az éjjeli sötétség felhasználásával nedves fű között próbál menekülni.

4. Áramlás okozta vándorlás.

Németország halászaik között szép számmal vannak olyanok, akik azt vallják, hogy az édes vizek hálnépsége a tengerből újul fel. Ez felette veszedelmes tévhit, mert végeredményben természetszerűleg a rablóhalászatához vezet. Ugyanis, ha halállományunk évről-évre tényleg a tengerből egészülne ki, igazán felesleges volna a halászatot kimélettel és gazdaságosan üzni, hanem kiki tetszése szerint pusztíthatna a halat. Nagy okunk van tehát ilyen helytelen nézet ellen küzdeni, mely egyébként nevetséges is.

Mindenekelőtt általánosságban megállapítandó, hogy a tengerekben, tehát az Északi-tengerben sem élnek édesvízi halak. Már ebből az okból sem lehetséges tehát, hogy azok onnan vándoroljanak a folyókba; nem teszi és teheti ezt a tengeri menyhal sem. A Keleti-tengerben ugyan akadunk édesvízi halakra, főleg annak keleti, kevésbé sós vizű részében — így tudvalevőleg a finn öböl vizének sótartalma 0.6—0.4% között ingadozik — valamint a német partvidéken is egészen a mecklenburgi részekig. A Keleti-tenger schleswig partvidéki öbleiben található édesvízi halaktól, mint a melyek bennünket ezúttal nem érdekelhetnek, egészen eltekinthet. A legtöbb édesvízi hallal a rügeni vizekben találkozhatunk, a mi abban leli okát, hogy az Oderának baloldali torkolati ága: a Peene, hajdanában nem ott

szakadt a tengerbe, a hol most, vagyis nem Freest és Peenemünde között, hanem ettől jóval tovább nyugatra: Zingot-félsziget és Hiddensöe-sziget között. A mai Rügen-sziget akkoriban még csupán félsziget volt, a mely Rügen-sziget mögött a mai Peenemünde mellett, a szárazfölddel függött össze. Néhány száz év előtt azonban egy óriási áradat átszakította a most érintett kapcsolatot, miáltal Rügen-félsziget szigetté, a Greifswalder Bodden és a Rügen melletti többi öblök pedig a Keleti-tenger részeivé váltak. Az ezen vizekben élő halak tehát egy szép napon a Keleti-tenger lakóiként jelentkeztek s nagy bölcsen igyekeztek sorsukba beletörődni, illetve alkalmazkodni, kivéve a czompót és a kárászt, a melyek az édesvizek felé siettek visszavonulni. Az alkalmazkodó fajták egynémelyikénél, mint például a sügérnél és a vörösszarvánál azt tapasztalhatjuk, hogy a mikor petefészkeik telni kezdenek, vagyis az íváshoz való előkészület során, mint a lazac és a tengeri pisztráng teszi, ők is az édesvizekbe, avagy az édesvízi öblökbe húzódnak. Ámde ez a vándorlás nem terjed messzire és nem haladja túl az öblök és a parti tavak határait. Másféle bevándorlásokról nem tudunk. Igaz azonban, hogy a halászok még a süllő, a márna, a pikó és a buczóvándorlást is emlegetik, csak hogy ezt szintén nem fogadhatjuk el helytállóknak. Kétségtelen, hogy jutnak oda süllők, márnák, pikók és buczók is, de elenyészően csekély mennyiségben. Az, hogy a tengerpartokon eme halféleségekből fognak egy-két mázsát, mit sem mond, mert hiszen, hogy nagy kiterjedésű édesvizeink a tengerből valamennyire megnépesüljenek, ahhoz több százezer mázsányi ilyen halnak bevándorlása volna szükséges. Ha pedig ilyen haltömegek vonulnának a pillai mélységekben, az is bizonyos, hogy a vizet kiszorítanák onnan és megakasztanák a hajók közlekedését. Mindezekből pedig eddig semmit sem tapasztaltak.

Azok a halászok, a kik a szóban forgó tévedésben élnek, azt képzelik, hogy a tengerben valósággal nyüzsög a sok édesvízihal s azok az édesvíz által izgatva nyomulnak fölfelé, a mint a tavasi vagy azután következő árvizek rájuk szakadnak. De ha állna az, hogy az édesvíz hatása izgatja őket és ennek a tengervíz fölött előnyt adnak, vajjon miért nem maradnak állandóan az édesvízben és mit keresnek a tengerben?

Annak igazolására, hogy állítólag az édesvizek árama készíti a halakat a tengerből ki és a folyókba való bevándorlásra, rendszerint a pikóra hivatkoznak. Tényleg ezt a halat a Keleti-tengerben mindenütt elég bőven találhatjuk, mint arról a tengeri halászati egyesület által 1901-ben rendezett tengerkutató expedíció során végzett valamennyi fogásunk eredményéből közvetlenül meggyőződtem. Különösen a pillai mélységben, kifelé irányuló áramlás mellett zsákmányolnak óriási tömegeket s főleg ebből magyarázzák azt, hogy az édesvizek árama vonzza őket. A ki azonban ismeri ama halfaj tulajdonságait, kénytelen mosolyogni az ilyen állítás fölött. Ez a kis hal ugyanis a legrosszabb úszó az édesvízi halak között. Eltérőleg a többi halaktól, nem a farkúszójával, hanem a mellúszóival úszik s így bizony nem sokat bír teljesíteni. Ebből folyólag töle telhetőleg igyekszik minden áramlás elől kitérni és akár a partokon, akár növények között megfelelő fedezetet magának biztosítani. A mint erősebb áramba kerül, menthetetlenül veszve van, mert ez lefelé ragadja.

Tömegesen található a pikó a Frische-Haff-ban és az ezzel kapcsolatos vizekben is, természetesen leginkább azoknak elgajosodott részein. A mint itt a növényzet

augusztusban gyérülni kezd, a halacska fődözékei és védelme is elenyésznek s a hullámok és az áram martalékává válik, mint aféle önmagával teljesen tehetetlen jószág. Ily módon úsztatja az ár a szabad vizekbe, a hol aztán teljesen a hullámok játékszerévé válik. Kiváltképpen látható ez akkor, ha a Haff háborog, mert ilyenkor szegénykét cél nélkül ragadja a víz magával s védtelenségében ugyancsak falja a sirályok tömege. Mólók mellett meg azt láthatjuk, mint veri a víz a falhoz s mint zúzódik ott gyakran felismerhetetlen czafatokká egyszerűen azért, mert képtelen a hullámokkal szemben megállni, avagy a mélységbe ereszkedve védekezni. Nos és az ilyen tehetetlen kis jószágról képzelik, hogy az az édesvizek sodra ellenében tud felfelé vonulni! A valóságban éppen ennek az ellenkezője áll, vagyis az áramló víz úsztatja a tengerbe. Ha pedig ennek az önkénytelen vonulásnak a során, a szűk pillai mélységbe kerül, természetesen azon van, hogy a szoros partjait alkotó kövek között minél inkább elrejtőzőn, mindaddig, a míg a halász onnan előkeríti. Hogy ez a vonulás nem a tengerből, hanem ellenkezőleg a tenger felé irányul, azt legjobban a halak bértartalma igazolja. Ugyanis a gyomorban a pillai mélység, a végbélben pedig a Haff organizmusai lelhetők, nem pedig a tengeré.

Szükségesnek véltem erre bővebben kiterjeszkedni azért, mert mindez nemcsak a pikóra nézve áll, hanem nagyban és egészben valamennyi édesvízi halra is. Azaz eme halak nem víz ellen vonulnak a tengerből a folyóba, hanem fordítva, a folyó viszi őket a tengerbe; amennyiben azonban a pikónál jobb úszók, természetesen csak igen mérsékelt mennyiségben. Ezért a tengerpartok mentén csak jelentéktelen mennyiségű édesvízi hal fogható. Ennek ellenében viszont a kiáradó vízzel tengeri halak is juthatnak az édesvizekbe, mint ezt legjobban a Swine mellett észlelhetjük. Magától értetődőleg ez is csak szűk korlátok között megy végbe, éppen mert nem rendszeres vándorlásról, hanem a halak tartózkodásának bizonyos eltávolodásáról lehet szó, a mely jelenség a természetben sem nem szokatlan, sem nem érthetetlen.

A halak maguktartásának helyes értelmezése igen nagy jelentőségű. Hiszen nálunk a Haffokat és a folyók torkolati részét egyenesen azért nyilvánították *kíméleti területekké*, mert azzal a halaknak a folyókba való bevándorlását, illetve a folyók népesítését vélték biztosíthatni. Részemről alig tudok ennél valami lehetetlenebb intézkedést elképzelni. A helyett, hogy a folyó sodra által kivitt s ránk nézve elveszett halakat megfognók, nem különben ama tengeri halakat is, a melyek a sós vizes árammal befelé jönnek, mint szívesen látott zsákmányt a nemzeti vagyon javára megszereznök, mindakettőt törvény alapján engedjük tovább menekülni. Azaz bizonyos fokig mégis értékesítjük őket, csak hogy ezt nem a hivatásos halászok tehetik, mivel nekik a halfogás ott tiltva van, hanem az orvhalászok, a kik éjjel lopva és tiltott módon halásznak. Ebből aztán azt is megérthetjük, miért kiáltanak kígyót-békát az ezen helyek szomszédságában lakó orvhalászok azok felé, akik eme kíméleti terek megszüntetését kívánják. Szerintük ez egyértelmű a halászát, sőt a haza tönkretételével. Sajnálatos, hogy az ilyen egyéneknek még pártfogóik is akadnak, a kik érdekükben még a hatóságoknál is közbenjárnak. Remélhetőleg egyszer majd ez is másként lesz és eljön az az idő, a mikor az orvhalászatot elősegítő eféle szerencsétlen intézkedés hatályát megszüntetik. (Folyt. köv.)

Hazai és meghonosított Salmonidáink.

Irta: dr. Vutskits György.

(Folytatás.)

A lazac életörténetének legérdekesebb fejezete táplálkozásának mikéntje. Mindaddig, míg a lazac, mint *Salmling*, édesvizekben fiatal korát éli és a pisztrángok között sűrű forog, ugyanolyan szervezetekkel él, mint ez a közeli rokona. Mindenféle rovarácza, melyeket a patak aljában felkeres és a patak fölött röpkedő rovarnépség adja zsákmányát. Ebben az időszakban könnyen rájár a horogra is, és némely helyen, a lazaczhalszát kárára, nem kis számmal ki is fogják műlegyekkel.

Életének második évében, melyben a tengerbe behatol, megkezdődik rohamos növekedése, mely oly hirtelen mehet végbe, hogy a tenyészhalak hízlalásával sem lehet ahhoz fogható súlyeredményeket elérni. A lazac lényegében halakkal táplálkozik. Előszertettel veszi üldözőbe a heringrajokat, kiválóan szereti a tengerpartok közelében az úgynevezett „*Tóbiás-halacszkákat*”, de nem vet meg egyetlen halat sem, melyet hatalmába ejthet. Hogy hogyan táplálkozik a tengerben, arról egyáltalában nem valami jól vagyunk tájékozódva, mivel éppen az Északi-tengerben kevésbé figyelték meg. Falánksága azonban rohamos növekedéséből következő, rendkívül nagy lehet. A tengerben való tartózkodásuk után egy év múlva a lazaczhímek, melyek mint „*Jakobs*” vagy „*Bartholomäus*” lazacok vizsátérnek 3—5—6 fontnyi súlyt érnek el és két év múlva a lazacznőstények, melyek mint kis nyári lazacok július és augusztusban kerülnek vissza a folyamokban, átlag 6—8 kg. súlyúakká növekedtek.

Hogy milyen idősök a nagy nyári és téli lazacok, azt nem lehet könnyen eldönteni, mivel e halak növekedésénél az egyéni ingadozások rendkívüli nagyok. *Landmark* norvégiai halászfelügyelő megfigyelései szerint, melyeket megjelölt lazacokon végzett, a növekedés nem valami nagy. Mindazonáltal az 1¹/₂—3 kg.-os halak egy év alatt 100%-kal gyarapodnak, a 3—5 kg. súlyúak csak 50%-kal növekednek és lassanként a növekedő nagysággal az évi növekedés 20% ig is csökkenhet.

Nagyobb lazacok súlynövekedését brit halászati hivatalok figyelték meg megjelölt állatokon. Így egy lazac 13 font súlyú volt, mikor 1901-ben a skót tengerpart mellékén kifogták és megjelölték, mikor pedig 1902. július havában, azaz 1¹/₂ év múlva ismét kifogták, 21 fontot nyomott. Még rendkívülőbb volt egy hímlazacznak növekedése, melyet 1902. február 24-én *Shannon* (Írland) mellett *Castleconnel* városa közelében kifogtak. Mikor ércbélyeggel megjelölve szabadon bocsájtották 19 fontot nyomott, a rákövetkező márczius 26-án ugyanezen halat *O'Briens Bridge*-nél 5 kilométernyire a kibocsájtási helyétől kifoglák, már 33 fontot nyomott; egy hónap és két nap alatt tehát 14 fonttal gyarapodott.

A tenger tehát az a hely, a hol a lazac valóságban meghízik. Erre a körülményre különös súlyt kell fektetnünk, mert ez az édesvízi vándorhal a tenger tápanyagaiból hízik meg, a nélkül, hogy az édesvizek táplálékkészleteit apasztaná.

Ha a lazac a tengerből vizsátér és nászútjára felfel indul, sok folyóban, minők a *Rajna* és az *Elbe*, teljesen annyiba hagyja az evést. Ezer meg ezer lazac közül, melyeket *Hock* Hollandiában és *Miescher* Baselen megvizsgáltak, egyiknek sem találták a gyomrában és beleiben a tápláléknak még nyomát sem; az ívás céljából felhatoló halak bélcsatornája nagyon mélyreható, betegségszámba menő változást szenved. A gyomrot

kibélelő nyálkahártya, az ív lazacoknál csaknem teljesen degenerálódott; sok esetben a nyálkahártyának minden sejtje széthullott és lekopott; teljesen változatlan, normális sejteket egyáltalában alig lehet találni. Még a gyomorfalának mélyebb rétegeit alkotó kötőszövet is nagyon duzzadt és átlátszó kinézést nyert. Ép úgy a bél nyálkahártyája, mirígyeivel együtt, többé-kevésbé szétbomlásnak indult. A hasnyálmirigyben az elválasztósejtek összezsugorodtak és munkaképtelenek. A máj elveszítette zsírosságát és az epehólyag üres és összeesett; csakis akkor kezd ismét megtelni, mikor a lazacok a tenger felé veszik útjukat. A bélcsatornának ezen rendkívüli változásai érthetővé teszik, hogy ezeknek az állatoknak táplálék felvételére szükségük rincsen, azt valószínűleg megemészteni sem bírják.

Ha tehát itt-vagy ott a *Rajna* vagy az *Elbe* tájáról hírül hozzák, hogy lazacot horoggal fogtak, ez bizonyára kivételes eset és valószínűleg többnyire meddő halakról van szó, amelyeknél a bélcsatorna imént leírt változásai nem jönnek létre. Más vidéken azonban, nevezetesen *Norvégiában*, de egyes skót folyókban is, a folyamokba való felhatolásuk közben a táplálékot nem vetik meg, különösen nem a rövid folyású folyókban. Azonban ezen országok folyóiban is, ha a lazacok több ideig ott maradnak s e folyók felső folyásába hatolnak, nem táplálkoznak többé. Ezt csaknem minden norvég folyamnál meg lehet állapítani; alsófolyásukban kitűnő lazacsportot lehet úzni, míg felső szakaszukon különösen, ha tavak ékelődnek közbe, a halak többé a horogra nem járnak.

Németországban a lazacot kizárólagosan hálóval fogják; ennek az országnak folyamaiban horogra nem csalható.

A lazac halászati szempontból való nagy jelentőségét és értékét tekintve, nem lehet csodálkozni azon, hogy évtized óta minden ország igyekszik mesterséges tenyésztéssel állományát növelni. A Rajnában különösen már évtizedek óta évenként 3—4 millió lazacivadéket helyeznek ki.

A Weser és Elbe területén aránylag még több a kihelyezés. A keleti vidéken Oroszországban, Németországban és Svédországban az utolsó 10 évben 1894-től 1903-ig összesen több mint 43 millió lazacivadéket helyeztek ki.

E munka szükséges voltának igazolására felhozhatjuk a Weser folyamot, hol Hamelnél egy nagy vizigát felállításával a lazacok felhatolása lényegében annyira megvan akadályozva, hogy a folyamban a lazacnak természetes ívása egészen alárendelt szerepű. *Metzger* tanár számítása szerint a Weserben kifogott lazacok 70%-a mesterségesen kihelyezett lazacokból való. Indokolt tehát, ha a halászati társulatok teljes mértékben feladatuknak ismerik a lazacivadék mesterséges tenyésztését.

A lazac a nemes halaink legnagyobb fajaihoz tartozik és növekedésre csakis a galócza mulja felül. A méternagyságú példányok átlagban körülbelül 8 kg. súlyúak. De a lazac jóval nagyobbra is megnőhet, 1.5—1.6 méter hosszúság mellett 25—30 kg. súlyt is elérhet. *Fatig* említi, hogy 1830-ban Bazel mellett 25 kg. súlyú, szerinte igen nagy lazacot fogtak ki. 1894-ben november közepén *Glazer* baseli halkereskedő 29 kiló súlyú lazacot állított ki élve hosszabb ideig. A Tay folyóban 1884 november havában Perth (Skócia) közelében 86 angol font súlyú lazacot ejtettek zsákmányul; bizonyára egyike volt a legnagyobbaknak, melyet ezen fajtából valaha kifogtak.

IV. Dunai galócza, *Salmo hucho* Linné.

Mivel ez a hal kizárólagosan a Duna vízkörnyékén fordul elő, sem francia, sem angol népies nevei nincsenek.

Ez a legnyújtottabb és a legkevésbé tarka salmonidafaj, mely vizeinkben él. Teste nagyon hosszúkas és oldalait tekintve kevésbé összenyomott, háta valamint hasa vastag és kerekített. Feje felúzóan nagy, különösen a kopolyúelőtti és a rágóízomtól kitöltött felület, melynek sarló alakja van. A kopolyúfedő nagyon kicsiny és alant, a közti fedő felé ferdén lemetezett. A két állkapocs egyforma hosszú, a nagynéha előre nyúló alsó állkapocs még az idős hímeknél is csak csekély kampós képződményt tüntet fel; a felső állkapocs messze a szem mögé nyúlik, mely meglehetősen magasan a homlok felé kerül és zöld irisze van. Az orrnyílások kicsinyek és közelebb állanak a szemekhez, mint az orr hegyéhez. Úszószárnyai általánosságban kevésbé fejlettek. A hátúszószárny körülbelül a test hosszának felében kezdődik, rövid, de elől meglehetősen magas. A hasúszók a hátúszó hátsó függesztojének átellenében fekszenek; a zsír és a farkúszók megfelelnek egymásnak és az elsőn meglehetősen magasan apró pikkelyek vannak. A farknyél rövid, hengeres, a farkúszó még a legidősebb korban is, mindig kivágott. A pikkelyek arái ylag kicsinyek; az oldalvonal mentén vonulók csatornásak.

A fogazat a *saibling*-éhoz hasonló, ha némely jellemző különbséget fel is tüntet. *Vogt* dr. nagyon fiatal 20—24 cm. hosszú galóczákat és ugyanazon forrásból kifogott nagyon idős galóczákat hasonlított össze és ugyanarra a különbségekre akadt, mint a többi salmonidánál; nevezetesen az idősebb galóczákat is a fogak elpusztulása és számos hiányos foghely által térnek el a fiataloktól.

Ezeknél általában a közti állkapocsokban 6 fogat számolt, melyeknek csak nagyon keskeny homloknyújtványa volt; a vékony felső állkapocsban 15—21 nagyon kis fogat talált, a sokkal hatalmasabb garatcsontokon 12—14 sokkal erősebbet, az alsó állkapocs 13—18 foga, nagyságára nézve a garatcsontokon levőkhöz hasonló és a meglehetősen hosszú és keskeny nyelcsontokon mindkét oldalon 5—6 fog van.

(Folyt. köv.)

IRODALOM. KÖNYVISMERTETÉS.

Útmutató a gazdasági tudósítók számára. 1915. Húszonharmadik évfolyam. A m. kir. földművelésügyi miniszter kiadványa.

A szokott gazdag tartalommal jelent meg ismét ez a hasznos kötet, a mely a gazdaközönség egész nagy rétegének tarthat méltó érdeklődésére számot. Megtalálja abban a gyakorlati gazda úgy a gazdaközönség szolgálatára álló intézmények részletes ismertetéseit, mint a hatóságok czímeit és a földművelésügyi minisztérium egész ügy- és személybeosztását.

A halászatra vonatkozó dolgok a 41. (Tilalmak), a 278—285. (A halászatról szóló törvény végrehajtásának ellenőrzése) és a 449. (A halászati érdekek előmozdítását szolgáló intézmények) lapon találhatók.

A mostani nagy időkre emlékeztet a könyv első lapja, a melyen az eddig megsebesült és hősi halált halt gazdasági tudósítók nevei vannak megörökítve.

A könyvecske ára 1 korona.

TÁRSULATOK. EGYESÜLETEK.

Az Országos Halászati Egyesület t. tagjait kérjük, hogy a tagdíjat ne a szerkesztőség címére küldjék, mert akkor az esetleg előfizetési díjként számoltatik el, a mi aztán zavarra ad okot, hanem a következő címre: *Kuttner Kálmán* egyesületi pénztáros, Budapest, V., Üngnök-utca 19. sz. A tagsági díj egy évre 6 K.

Tagsági díjat fizettek 1915. évi április 1. óta:

1912. évre: Huzella Elek, Illos Ödön, Lovrekovich Ferencz, Kakucsí Liebner József, Németújvári tógazdaság, Reé Jenő, dr. Zsilinszky Endre.

1913. évre: Alsóungvidéki h. t. Főhercegi erdőgondnokság Izabellaföld, Huzella Elek, Illos Ödön, Kenessey Miklós, Lovrekovich Ferencz, Kakucsí Liebner József, Mezőtúr-szarvas-alsórészi h. t., Németújvári tógazdaság, Reé Jenő, Ribianszky József, Szepesbélai hal. egyll., Tiszaeszlár-taktaköz-dadai h. t., Terge Sándor, dr. Zsilinszky Endre.

1914. évre: Alsóungvidéki h. t., Czuppon Károly, Fischer Izidor, Főhercegi erdőgondnokság Karapanca, Főhercegi erdőgondnokság Izabellaföld, Haltenyészítő r.-t., Huzella Elek, Herverde Frigyes, Heincz Pál, Illos Ödön, Jekelfalussy Pál, Kardos György, dr. Kunffy Lajos, Késmárki halászegylet, Körösi Viktor, Kenessey Miklós, Löwenstein Emil, Lovrekovits Ferencz, Kakucsí Liebner József, Lévius Mihály, Molnár Károly, Mezőtúr-szarvas-alsórészi h. t., Németújvári tógazdaság, br. Popper Lothár, dr. Rátz István, Reé Jenő, Rehberger Sándor, Ribianszky József, Szepesbélai hal. egyll., Schrey Ede, Szatmár-vitkai h. t., Temesvízi h. t., Techet Róbert, Tiszaeszlár-taktaköz-dadai h. t., Terge Sándor, gr. Wass Jenőné, dr. Zsilinszky Endre.

1915. évre: Alsóungvidéki h. t., Bacsák Béla, Czuppon Károly, Fischer Izidor, Főhercegi erdőgondnokság Karapanca, Főhercegi erdőgondnokság Izabellaföld, Haltenyészítő r.-t., Huzella Elek, Heverde Frigyes, Heincz Pál, Illos Ödön, Jekelfalussy Pál, dr. Kunffy Lajos, Késmárki halászegylet, Kardos György, Körösi Vilmos, Löwenstein Emil, Lovrekovits Ferencz, Kakucsí Liebner József, Lévius Mihály, Molnár Károly, Mezőtúr-szarvas-alsórészi h. t., Németújvári tógazdaság, br. Popper Lothár, dr. Rátz István, Reé Jenő, Rehberger Sándor, Ribianszky József, Szepesbélai hal. egyll., Schrey Ede, Szatmár-vitkai h. t., Temesvízi h. t., Tiszaeszlár-taktaköz-dadai h. t., Terge Sándor, gr. Wass Jenőné, dr. Zsilinszky Endre.

Az Országos Halászati Egyesület a haltakarmány beszerzése ügyében az alábbi beadványt intézte a földművelésügyi m. kir. miniszter úrhoz:

Nagyméltóságú Miniszter Úr! Kegyelmes Urunk!

A világháború nagy nyomást gyakorol az egész közgazdasági életre és igen súlyosan érinti a gazdasági termelés egyéb ágai között a *pontytermelésre alapított mesterséges tógazdaságok* sorsát is, melyek belterjes üzeménél tudvalevőleg ma már kikerülhetetlen a *szemes takarmányok* alkalmazása. Ez azonban most lehetetlenné vált, mert a mezőgazdasági terménykészletek hatósági összeírásánál és katonai célra történt lefoglalásánál a halgazdaságok eme szükséglete a legcsekélyebb mértékben sem vétetett figyelembe.

Jól tudjuk és készséggel elismerjük mi is, hogy a mostani viszonyok között minden kérdésnél elsősorban a katonai szempontnak kell döntőnek lennie, de ezt a célt szolgálja az is, ha a *közvetlen emberi táplálékot* szolgáltató termeléseknél, a minő a halászat is, a termelés intenzitása, de különösen a *tenyészanyag* fenntartása biztosíttatik.

Mély tisztelettel fordulunk tehát a fentiek alapján Nagyméltóságodhoz, kegyeskedjék lehetővé tenni, hogy a lefoglalt mezőgazdasági terményekből a halgazdasági üzemek nívójának fenntartása, illetőleg a jöminőségű tenyészanyag előállítás céljából *nélkülözhetetlen, aránylag csekély takarmányszükséglet* (árpa, búkköny és kukoricza) felszabadíttassék, illetőleg ezek beszerzésére legalább korlátolt mennyiségben, pl. a vármegyei gazdasági felügyelőségek, avagy az Országos Halászati Felügyelőség közbejöttével esetrelésre *kivételesen engedély adassék*; a mennyiben pedig ez bárminő okból akadályokba ütköznék, akkor indokolt esetekben legalább az emberi használatra nem alkalmas malomtermékeknek: a korpafélék, rizsliszt és az ú. n. *malombúkkönynek* egyes halgazdaságok céljára való eladása engedélyeztessék az arra illetékes szakhivatalok ellenőrzése mellett, illetőleg a *rizsliszt* külföldről való beszerzésének megkönnyítése végett a szokásos *behozatali vám* a *háború tartamára elengedtessek*.

Egyesületünk f. évi márczius hó 10-én tartott választmányi ülésének határozatából.

Kelt Budapesten, 1915. márczius hó 16.

Nagyméltóságodnak bölcs rendelkezését ismételtelen kérjük, mély tisztelettel:

Répássy Miklós s. k.
vezetőtitkár.

báró Inkey Pál s. k.
elnök.

E beadvány gyors s kedvező elintézéséské a következő leiratot kapta az egyesület: Magyar Királyi Földművelésügyi Miniszter. 6719. szám. 1915. II/B fő-2. ü. o. A rekvirált gazdasági terményekből a pontytermelésre berendezett tógazdaságok takarmányszükségletének feloldása iránt folyó évi márczius 16-án 7. szám alatt hozzám intézett felterjesztésére értesítem az egyesületet, hogy jöllehet a tógazdaságok tulajdonosainak a rekvirálások alkalmával módjukban állott volna a gazdasági czélokra szükséges terménymennyiségeket bejelenteni és így szükségletüket biztosítani, mégis figyelemmel a pontytermelés kiváló közgazdasági jelentőségére, az egyes tógazdaságok tulajdonosai esetenként hozzám benyújtott kérvényét a hatóságilag igazolt adatok alapján, a mennyiben a rekvirálás már megtörtént volna, hajlandó vagyok szakközegeim meghallgatásával tárgyalás alá venni.

Egyben értesítem az egyesületet, hogy bükköny, kukoricza, rizsliszt, és malombükköny ezidőszertint még rekvirálás alá nem esvén, ezen termények akadály nélkül beszerezhetők. Budapest, 1915. márczius 24-én. A miniszter helyett:

Bartóky
államtitkár,

A Balatoni Halászati Társulat f. évi április 7-én tartotta évi rendes közgyűlését *Siófokon Inkey Pál* báró elnökletével. Jelen volt 12 társulati tag, 487 szavazatot képviselve. (A tagok összes száma 37, a szavazatoké 1038.)

Igazgató évi jelentésében előadta, hogy a Balatonnak pontyvaló halasítása, bár az anyagi eszközök rendelkezésére állottak és a földművelésügyi minisztérium támogatása is biztosítva volt, ez idén sem történhetett meg, mert megfelelő anyagot beszerezni nem sikerült.

E kérdésre vonatkozólag a jövőre nézve az a meggyőződés nyert kifejezést, hogy a halasítás kérdését intézményesen az üzemterv megváltoztatásával kapcsolatban kell rendezni, a mikor is jó eleve érintkezébe lehet majd lépni a tógazdaságokkal a szükséges ivadék biztosítása végett. A fogassüllő gondozása érdekében a múlt évben 1571 fészken, becslés szerint, 235 millió fogassüllőikra került védett helyekben kosarakba elhelyezve kiköltetésre.

A Balaton szokatlan nagy tavaszi áradása folytán a parti mélyebb területek víz alá kerültek, a mi az ivásra igen kedvező volt, de egyúttal, sajnos, az orvhalászatot is elősegítette. A halörök és partmenti csendőrorvok őrzáratai 172 esetben 361 orvhalászt fogtak el, a kiket a társulati igazgató az illetékes hatóságnál feljelentett. *A megállapított kihágásokból csak 16 esik a tilalmi időszakon kívüli hónapokra.*

Az év végéig 202 orvhalász ellen fejeztetett be az eljárás, 159 ügyében folyamatban van.

A Balatonból kifogott halmennyiség a bérlő részvénytársaság adatai szerint az 1913/14. üzletévben a következő volt:

Sorszám	Halfaj	Kg.
1.	Garda	59,101
2.	Keszeg	292,058
3.	Ön	12,733
4.	Csuka	8,295
5.	Harcsa	5,679
6.	Ponty	6,631
7.	Fogassüllő I.-rendű	7,928
8.	" II. "	4,331
9.	" III. "	17,057
10.	" IV. "	33,574
11.	Czompó és más apró hal	906
Összesen		448,293

Ez a mennyiség az előző évhez képest rendkívül nagy csökkenést jelent, mert az 1912/13. évben a fogás 724,600 kg.-ra rugott, a mi az előző évek átlagának körülbelül megfelelt. A csökkenés nem róható felsemmi különösebb veszedelemnek, halpusztulásnak, mert ilyen egyáltalán nem volt észlelhető a Balatonon, hanem legfőképp a kedvezőtlen munkaviszonyoknak s a kedvezőtlen időjárásnak. A csökkenés legnagyobb a tömegesen előforduló gardánál és keszegnél; az elsőnél 152,934 kg.-mal, a másodiknál 106,083 kg.-mal volt kevesebb a fogás az előző üzletévhez képest. A halászás híg vizen 21 gyalomhálóval folyt (az előző évadban 20 hálóval); jég alatt pedig,

de csak néhány napig, 18 hálóval (az előző évadban 24 hálóval). A bérlő vállalat állandóan foglalkoztatott 77 egyént, a hígvízi halászatnál 224 halászt (előző évadban 294-et), a jeges halászatnál 370 embert (előző évadban 478-at), a halhasítás és pikkelyezésnél 242 munkást.

Az elmúlt évi számadások szerint 1914 évi bevétel volt 62421 K 14 f, a kiadás pedig 61,439 K 24 f; maradvány 982 K. A társulat vagyona 30,000 K névértékű 4 1/4%-os kötvény és 10,000 K névértékű zárolt 1914. évi 6%-os hadikölcsönkötvény. A társulat haltenyésztési alapja 7551 K.

Az 1915. évre a bevételt a következő tételek szerint állapították meg: 1. Készpénzmaradvány 1914 év végén 982 K. 2. Halászati haszonbér 57,200 K. 3. Szelvénykamat 30,000 K névértékű 4 1/4%-os Orsz. Közp. Hitelszövetkezeti kötvény után 1275 K. 4. Folyószámla és kezelt pénz kamata 150 K. 5. Biztosíték után mint átmeneti bevétel 2250 K. *Összesen: 61,857 K.*

A kiadást a következőképp irányozták elő: 1. Halászati haszonbér a társulat tagjainak 52,619 K 89 f. 2. Igazgató tiszteletdíja, utazási s irodaátalánya 3000 K. 3. Postaköltségek stb. 150 K. 4. Irodacikkek stb. 250 K. 5. Bankköltségek 200 K. 6. Szelvénykamat a bérlő bértartozéka után átmenetileg 2250 K. 7. Hadikölcsönkötvény vételárának apasztásra 2000 K. *Összesen: 60,469 K 84 f.* Várható maradvány 1387 K 16 f.

Foglalkozott a közgyűlés az üzemterv módosításának kérdésével is, a mely üzemterv módosítása a földművelésügyi minisztérium részéről a Balaton halasítása érdekében szükségesnek jelzett teendők végrehajtása kapcsán vált szükségessé. Az elnökség által bemutatott új üzemtervtervezet mindössze 8 szakaszból áll s abból különlegesen a Balaton halászatának üzemére a következő három vonatkozik:

3. §. A társulat az 1. §-ban körülírt vízterület halászati jogát egységesen hasznosítja házi kezelésben vagy bérbeadás útján.

Bérbeadás esetén a jogviszonyt a társulat és bérlő között a haszonbéri szerződés szabályozza.

Bérlő albérlét céljából szét nem darabolhatja a vízterületet. A bérllet legrövidebb időszaka 20 év.

4. §. A társulat a hatáskörébe eső vizekben élő valamennyi gazdaságilag jelentős halfaj tenyésztését gondozza, de különösen súlyt helyez a Balaton főhala, a fogassüllő és mellette a legértékesebb tömeghal, a ponty állományának fenntartására s gyarapítására, evégből:

a) minden év április hó 1-től április hó 30-ig terjedő általános tilalmat állapít meg, a mely időszak alatt a halászat bárkinek bármiféle eszközzel, bármiféle halra tilos.

b) Ezen tilalmi időszak alatt külön is gondozza a társulat a fogassüllőtenyésztést olyképp, hogy a süllő természetes ívóhelyein mesterséges fészkeket rakat le s az ikrával megtelt fészkeket aztán a Balaton csendes öbleiben kosarakban védve kikölteti.

Az ilymódon gondozott ikra legalább 50 millió legyen (500 tett fészkek).

c) A társulat, minden év őszén 100, azaz száz métermázsas nemes, gyorsan növe 0.08—0.10 kg. átlagsúlyú erőteljes egynyaras, vagy ugyanilyen súlyú legalább 0.25—0.40 kg. átlagsúlyú kétnyaras pontyivadékokat helyez a Balatonba.

5. §. A halászatról szóló 1888: XIX. t.-cz. tilalmi rendelkezései természetszerűleg teljes mértékben megtartandók a halászat üzeménél. Amennyiben az okszerű tenyésztés érdekében a törvény 24. §-a vagy 25. §-a alapján lehetővé való kivételek szükségességeknek mutatkoznak, azok engedélyezését a társulat a földművelésügyi m. kir. minisztériumtól esetről-esetre kérelmezi. —

A közgyűlés az előterjesztett üzemtervet a további tárgyalás alapjául egyhangúlag elfogadta s megbízta az elnökséget, hogy az üzemterv ilymódon való megváltoztatásának alapul vételével tisztázza a bérlő részvénytársasággal való jogviszonyt s aztán hívjon össze rendkívüli közgyűlést, a mely az üzemtervmódosítást véglegesen elfogadva, a földművelésügyi minisztériumhoz terjeszse fel jóváhagyás végett.

A megejtett tisztújítás során újra választottak: *elnökké* Inkey Pál báró, *alelnökké* Kröller Miksa, *igazgatóvá* Bariss Gyula.

Választmányi tagok lettek: Kőszeghy József dr., Rónay Lajos, Fekete Zsigmond, Fittler Dezső dr., Tóth Ede, Virius Vincze, Lénárd János dr., Újhelyi Tamás, Kraicsovits Ignác, Szinger Kornél, Puteani István báró, Gallik Oszvald.

A Zólyomvármegyei Halászati Társulat f. évi április hó 8-án tartotta rendes évi közgyűlését *Kócsy János* főerdőtanácsos elnöklele alatt Besztercebányán.

Burkovszky Kálmán társulati igazgató jelentése szerint az elmúlt évben a társulat a m. kir. földművelésügyi kormánytól állami támogatásként szivárványos- és skót pisztrángikrákat kapott, melyeket a társulat területén levő költőházakban sikerrel költetett ki és a patakok forrásvidékein helyezte ki, a hol is az ivadék igen szépen fejlődött. A háborús viszonyok miatt a társulat az állami támogatástól az 1915. évben elesett és a besztercebányai m. kir. erdőigazgatóság Óhegyen a kolerajárvány miatt ikrákat saját kezelésében nem termelhetett. Némi pótlásul szolgált, hogy ugyancsak az erdőigazgatóság az elmúlt télen 75,000 drb sebes- és 5,000 drb saiblingikrát saját költségén szerzett be és költetett ki. Halvédelmi és őrzési czélokra a társulat még 670 korona anyagi támogatásban is részesült, a mi lehetővé tette, hogy a társulat a galócza, szivárványos pisztráng és pénzes pér ívási idején, márczius és április hónapokban, valamint ősszel a sebes pisztráng és pataki saibling ívási idején, megbízható, hatóságilag felesketett 6 halórt alkalmazzon. Ennek eredményeként az elmúlt 1914. évben 32 egyént jelentettek fel, a kiket összesen 742 korona pénzbüntetéssel sújtottak. A társulat választmánya ezenkívül 180 koronát fordított a feljelenők jutalmazására. A halállományt oly nagy mérvben pusztító hermaneczi papirgyár szennyvizeinek káros hatása megszüntetése tárgyában a hatóság az eljárást megindította, a szakközvegek közbenjötté mellett a tárgyalást már meg is tartotta, azonban a vármegye alispánja a háborús viszonyokból kifolyólag még a határozatot ezideig nem adhatta ki. A lefolyt évi számadások szerint 213633 kor. bevétellel szemben 76956 kor. kiadás merült fel. A jövő évi költségeket 381 koronával irányozták elő s ehhez képest a tagok évi járulékat kat. holdanként 35 fillérben állapították meg.

Végül a tisztújítás során elnökké: *Kocsy János* főerdőtanácsost, alelnökké: *Csermák Gyula* polgármestert, igazgatóvá pedig *Burkovszky Kálmán* ügyvédet választották meg. Ezenkívül megválasztották a 3 tagból álló számvizsgáló-bizottságot, valamint a 8 tagból álló választmányt. k.

VEGYESEK.

Ének a halról. Annak kell vennünk azt az frást, a melylyel a kitűnő „*Az Est*“ húsvétli számában olyan fró, mint *Bródy Sándor*, a kinek a neve elé bizonyára felesleges jelző, emlékezik meg vizeink lakóiról.

Nem kis dolog az, ha ő mondja, hogy „... elég jól élünk. Hal dolgában pedig valósággal igen tisztességesen. Ez a fantasztikus étel, némelyeknek valósággal kultusz, ma nem igen drágább általában, mint a milyen tavaly ilyenkor volt.“

De azért némi kétely csendül ki soraiból, mikor informálja, a premièrelátogató halárúsító hölgy azt akarja vele elhitetni, hogy adhat egy forint tíz krajczárért annyi eleven pontyot, „a mennyi csak kell, annyit tenyésztenek nálunk, Szlavóniában, a németeknél. Nem cseh halat, az itt elvesztette minden népszerűségét“. Továbbá, hogy a Tisza pedig valamivel kevesebbet ad a semminél „Mi szállítunk innen Szegedre tiszai halat“.

Pedig bizony, körülbelül így van ez. És mi igaz örömmel látjuk és halljuk, hogy a nagy közönséget olyan hozzáértők világosítják fel, mint a milyen Bródy Sándor.

A süllő ívása az első melegebb tavaszi napokkal megkezdődött. A tógazdaságok közül ezidén Iharoson (Somogy megye) kerültek ki az első telt fészkek f. hó 10-én.

A Balatonon is lerakták f. hó 7-én az „akadók“-on a gyökérfészkeket, hogy aztán megtelve, ismét felszedjék s védett helyeken költessék ki azokat.

Szardínia a Balatonban. A halászat ügyének egy névlelet jóakarója adja azt a jó tanácsot, hogy a Balatonban a szardíniának, mint „olc-ó s jó hálnak“ betelepítésével kísérlet tétessék.

Egyszer már tényleg megtörtént, hogy „kaliforniai lazacot“ engedtek be ebbe a szép vízbe, de az akkor élők eljárását menti az, hogy abban az időben a halászat természettudományos alapjai még nagyon hiányosan voltak felderítve.

Ma már persze másképp látunk és a fenti jóindulatú ajánlatot olybá tekintjük, mintha valaki azt javasolná, hogy nagy Alföldünket ültessük be datolya-pálma erdőkkel.

Miért éheznek meg az ember oly hamar, ha halat evett? Erre a jogos kérdésre igen egyszerű feleletet ad a „Schweizerische Fischerei Zeitung“. Amint előrebocsátja, a lazac húsnak fehérjertartalma 22%, a ponty 21%, a csukáé 18%, sovány marhahúsé 20%, hízlalt ököre 17%, kövér disznóhúsé 14%, májashurkáé 14%, frankfurti kolbászé 12%. A halhús tápláléértéke tehát valamennyi előtt áll. Ez tehát semmiesetre sem lehet oka a hamar éhségnek. Hanem igenis az, hogy a másféle húsneveléssel együtt rendszeresen bőven fogyasztunk egyebet is, különösen főzeléket, zöldséget, burgonyát stb. s kenyeret is; a halat pedig rendszeresen magába eszszük; ezért aztán nem csoda, ha hamar megéhezünk utánna. Ebből aztán az a természetes tanúság, hogy az eddig szokásos halévésünkön tanácsos lesz változtatni. Tényleg nagyon jól illik egyes halékekhez a főtt tészta és a főtt burgonya. Ha ezeket bőven adjuk a halhoz, olcsóbban és laktatóbban élvezhetjük.

A süllőnek az Elbe folyamban való meghonosodásáról Schuberbert O. (Allg. Fisch.-Z. 1915. 2. sz.) a következőket írja:

A lazac mellett a legjobban fizetett nemes hal az Elbeben a süllő, a melyet most már nagyobb mennyiségben fognak. A csuka kilójának értéke 250 K, a süllőé 3 K.

A süllő tudvalevőleg eredetileg keletfelé csak az Elbeig volt elterjedve. A cseh Elbeben Aussig, Tetschen-Bodenbach stb. mellett ez a hal már rég idő óta kiveszett. Csak Leitmeritznél fogtak hébe-korba, nagyritkán egy-egy példányt. A fentnevezett városok halászati egyesületeinek dicséretre méltó igyekezete a süllőt azonban ismét meghonosította. Az Elbeben nagyon bőségesen van takarmányhal s így a süllő és csuka kihelyezése nagyon is megokolt. A csuka nem árt itt a süllőnek. Az 1914. évben a Bodenbachban 332,000, Aussigban 50,000 süllőivadékot helyeztek ki. A süllőfogások ma már tekintélyesek s a halak átlagsúlya 2—3 kg. (Legújban a schönbecki szakasz halászata alkalmával a többi között egy 75 kg. súlyú darab is került a hálóba).

Az aussigi halászegyesület azonkívül bérlí a kincstártól az aussigi két kikötőt, a tetschen-bodenbachi halászegyesület pedig a rosawitzki kikötőt. Ezeknek a kikötőknek halászata bizonyos szabályokhoz van kötve. Mindenik kikötő süllőtenyésztésre is szolgál. A szabad folyóban a süllőikrák kihelyezésére a süllő természetes ívóhelyeinek megfelelőket választják ki. Késő ősszel, az első derek beállta után, a süllő a nyílt folyóból a kikötők védett medenczéibe vonul; akkor aztán ott megkezdődik a szokott évi lehalászása. A kavicsos mederrészekben legjobbak a fogások. A jégzajlástól többet szenved a süllő, mint más hal. Legalább sok szétzúzott, vagy a jégre fagyott süllőt találnak. Az 1914. évi tavaszi jégzajlás után egyik jégtorlaszban 20 drb süllőt találtak. A kavicsos medrű nyílt öblök és holtágak szintén kedvelt tanyái a süllőnek.

Berlin városának halasgazdasága jól jövedelmez. Az 1913. évben 20,490 márka volt a hozam, a költség pedig csak 8663 márka.

Német halastavak jövedelme. Dr. v. Wolf egy beusitzi 120 Morgen (30 hektár) terjedelmű tógazdaság jövedelmét az 1905/6. és 1908/9. évekre hektáronkénti 8455 márkára számította. A tógazdaság vize kevésbé jó, de intenzív etetéssel dolgoznak.

A márna jellemző halfajtája az afrikai Atlasz-hegység folyóinak. Marokkó vizeiben a márnának 12 félesége honos; 10 féleség ezek közül csakis ezekben a vizekben él.

A kínaiak haltenyésztéséről igen sokszor valóságos csodadolgokat hallunk. A „Korrespondenzblatt für Fischzüchter“ az idej

2. számában a való értékükre szállítja le ezeket a híreket. Azt állítják pl., hogy Kinában 1 hektár nagyságú halastó jövedelméből megél egy többtagú halászcsalád. Hát ez igaz lehet; de minők az ottani emberek s az európai halászok igényei? Dabry de Thiersant, annakidején francia konzul Kinában, nagyobb munkában foglalkozik ezekkel a viszonyokkal (La pisciculture et la pêche en China. Paris 1872). Szerinte egy 4 tagú yangtse-kiangi halászcsalád (férfi, nő, 2 gyermek) háztartási mérlege a következő: befektetett üzleti tőke (csónak, hálók, gyékények, házi eszközök) 195 frank; bevétel halászatból legfeljebb 720 frank; kiadás pedig mindössze 613 frank. Ez bizony nem sok, ha meggondoljuk, hogy abból adó, ruházkodás, élvezés, a szerszámok javítása stb. mind kitelik.

A mi már most a „haltenyésztést” illeti, az bizony az európai értelemben vett okszerűséget és tisztaságot nem ismeri. Azoknak az emlegetett nagyszerű terméseknek a magyarázata a következő. A haltenyésztést rendszerint azokban a falusi tavakban űzik, a melyek e sűrű népséggű településeknél a közegészségügyi intézmények egyetlen képviselői. Azokba a tavakba gyűlik össze a falu minden piszka, hulladéka, beleértve azt is, a mi nálunk árnyékszékbe, trágyagödörbe jut. Bizonyos, hogy ezekben a tavakban bőven terem a haltáplálékul szolgáló alsóbbrendű állatvilág és a beléjük helyezett halivadék elég gyorsan hízik is. A tenyésztett halak ikráit (ponty s néhány ottan honos halfaj) a szabad vizekből gyűjtik, aztán csészékben költetik ki s az ivadékot a rizsföldeken nevelik 2—3 czm. nagyságúra. Ez az ivadék kerül aztán a fent leírt tavakba, a hol 12 hónap alatt eléri az 1¹/₂ kg. súlyt. De az ilyen hal nagyon olcsó ott; 1 kg.-ért legfeljebb ha 40 fillért lehet a mi pénzünk szerint számítani. De nem is ér többet. Azokban a piszkos pocsolókban a hal puhahúsú marad s oly ízű, a minőt európai ember gyomra egyáltalán nem tudna bevenni. Csak az ottani nyomorúságos viszonyok között élő nép táplálékának való. Ha tehát 1 hektárnyi tóból

500 kg. halhúst tudnak is egy év alatt termelni, az még mindig csak 200 korona érték, tehát legfeljebb az 1/3-a a fent megadott szükségletnek.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

Herczeg Pálffy Miklós erdészeti hivatala. Malaczká. Halászati társulatok alapszabályaira és üzemtervére minták találhatóak a földművelésügyi minisztérium kiadásában megjelent „Édesvízi halászat és halgazdaság” című munkában (369—386 l. és 419. l. II. kiadás.) Ára 1 korona, kapható a földművelésügyi minisztérium könyvtárából. (Budapest, V., Országház-tér 11.)

S. M. J. Beresztóczy. Az ármentesítő társulatot vádolja, a miért tavából a vizet nem tudja lebecsátani, tehát az abban tenyésztett s már piacra való halakat sem tudja kifogni s kéri, lehet-e az ebből származó kárért a társulatot perelni? Alig hiszszük, hogy ilyen perrel eredményt tudjon elérni. Az ármentesítő társulatnak meg van a maga határozott érdekeltségi köre s működése ahhoz alkalmazkodik; de működését bizonyos általános törvényes intézkedések is szabályozzák. Az érdekeltség körén kívül állókkal szemben, ha a törvényes szabályokat megtartja, felelősséggel egyáltalán nem tartozik. Csak abban az esetben volna jogos felszólamlásnak helye, ha különleges rendelkezések állnának fenn, pl. az ön vízművének engedélyokiratában, a melyek a társulatra nézve kötelezettséget állapítanak meg, hogy tava vízszíneinek sülyesztést lehetővé tartozik tenni. Ilyen kötelezettség azonban alig képzelhető el. Második kérdését illetőleg, hogy tartozik-e az eljárás költségeket fizetni, ha az orvhalászatért feljelentett s jogerősen elítélt egyén vagyontalan, határozottan azt felelhetjük, hogy nem tartozik. A halászati kihágások hivatalból üldözendők, a feljelentő tehát, ha a kihágás ténye megállapított, semmiféle költségek viselésére sem kötelezhető. Ha a hatóság mégis a levelében jelzett módon akarna eljárni, járuljon sürgősen panaszszal a m. kir. földművelésügyi minisztériumhoz.

K. Gy. Keszthely. A zavar onnét eredt, hogy egyesületi tagsági díját a „Halászat” szerkesztőségének küldte be, mint előfizetési díjat, a hol az természetesen az utalványon kifejezett rendelkezés szerint számoltatott is el. A dolgot rendeztük.

Pallini Bárá INKEY PÁL iharosi tógazdaságában

kiválóan szép 2—3-nyaras pontyok, igen szép 1-nyaras pontyok, anyapontyok, süllők, amerikai törpeharcsák, compók és naphalak kaphatók tenyésztés céljaira, valamint megtermékenyített süllőikrák is.

➡ Árjegyzeket kívánat a szívesen küldünk. ➡

Vasúti állomás: Csurgó vagy Nagykanizsa. Posta és távirat: Iharosberény.

Tógazdaságaimból ajánlok

1, 2 éves és anyapontyokat

elismert gyorsnövésű fajtából téli és tavaszi szállításra.

CORCHUS BÉLA
Budapest, IX., Boráros-tér 3. sz.

➡ Tógazdaságok figyelmébe! ➡

Veszek több ezer métermázsa élő pontyot, czompót, kárászt stb.

ZIMMER FERENCZ halászmester, cs. és kir. udvari szállító BUDAPEST, Központi vásáresarnok. Telefon: 61—24.

A SÁRDI TÓGAZDASÁG

Levélczím: Tógazdaság Sárd.

Sürgőnyczím: Tógazdaság Kiskorpád.

Vasutállomás: Kiskorpád.

Őszi és tavaszi szállításra elad 1—2—3-nyaras javított wittingaui pontyot és anyapontyot, bajorországi aischgründi 1—3-nyaras és anyapontyot, japánpontyot (higo), aranyorfát, naphalat, amerikai törpeharcsát, 1—4-nyaras tavi czompót, fogassüllőt, megtermékenyített fogassüllőikrákat és minden egyéb tenyészhalat.

➡ A tógazdaság kizárólag csak tenyészhalat termel. ➡

Árjegyzékkel szolgál a Tógazdasági Intézőség Sárd és dr. Hirsch Alfréd Budapest, Klotild-palota.